

N e n á p a d n á Š u m a v a

Přemysl Čech

■ garamond

Nenápadná Šumava

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.garamond.cz
www.albatrosmedia.cz

■ garamond

Přemysl Čech
Nenápadná Šumava – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

N e n á p a d n á
Šumava

Přemysl Čech

■ garamond

Věnuji všem, kteří mají Šumavu rádi a myslí to s ní dobře.

Kniha vychází za laskavého
příspěví města Sušice

© Přemysl Čech, 2025.

Photo © Přemysl Čech, 2025.

E-book konverze © GDTP Studio Albatros Media, 2025

ISBN tištěné verze 978-80-7407-725-8

ISBN e-knihy 978-80-7407-727-2 (1. zveřejnění, 2025) (ePDF)

Než se vydáme na cestu

Předmluva má tu výhodu, že přestože je na samém začátku knihy, většina autorů – včetně mě – ji píše až jako poslední text. Autor už ví, co a jak napsal, co se do knihy dostalo a co ne. Ví, jak na něj kniha působí jako celek, a mívá z ní dobrý pocit. Úvahy, co by napsal jinak, zařadil navíc nebo naopak vyškrtl, přicházejí většinou až později.

Nenápadná Šumava je mojí třetí knihou se šumavskou tematikou. Úplně přesně se věnuji Šumavě i Pošumaví, protože zatímco geograficky jsou obě území oddělena jasnou čarou, při toulkách v přírodě je mi celkem jedno, jestli to či ono místo je ještě před čarou, anebo až za ní. Čtenáři i přátelé, na které se předchozí knihy nedostaly, se mě ptali, jestli chystám nějaké další vydání. To je ale v dnešní době ošidné, a tak jsem zvolil kompromis. Tato kniha přináší některé nové texty, jiné už byly publikovány například v časopisu Vítaný host, ale zasloužily si aktualizaci, další se zrodily například po natáčení reportáží pro pořad Toulavá kamera.

Nenápadná Šumava proto, že vedle všeobecně známých míst jsem chtěl přiblížit i ta neokoukaná, stejně jako jsem se snažil přinést pár informací, které nemusejí být všeobecně známé, přestože se dotýkají míst nebo událostí, které už byly popsány dříve a řadí se k těm populárním. Ostatně znáte to nejspíš sami: v některých šumavských střediskách a na atraktivních trasách bývá hlava na hlavě, ale stačí odbočit na nenápadnou stezku, kterou turistické průvodce nezmiňují, a rázem se ocitnete v šumavském ráji skoro sami. Za to víc než půl století, co se Šumavě věnuji, jsem často litoval, že jsem se o některých tématech nemohl dozvědět víc, a usilovně jsem pátral po dalších pramenech. Někdy to bylo právě naopak: informace se na mě valily jako lavina a dalo dost práce je utřídit a vypíchnout jen ty opravdu podstatné. V Nenápadné Šumavě jsem se pokusil o průnik obojího – zaujmout, ale nezahltit. Nakolik se to podařilo, nechť posoudí laskavý čtenář sám.

Mlžný opar nad Kvildou

Proč právě Šumava?

Některá místa nemění příliš svoji tvář po tisíce let.
Jiná procházejí neustálým vývojem, který stojí za to sledovat.
Je to program na celý život.

Nostalgická krása šumavských slatí

Šumava poskytla inspiraci k vytvoření zřejmě největší a taky nejdražší české knihy. Je jí *Šumava umírající a romantická* všestranného umělce Josefa Váchala. Ne, že bych chtěl její kvalitu poměřovat podle váhy a rozměrů, ale je bezesporu zajímavé, že váží dvacet kilogramů a měří 65 × 49 centimetrů. Před deseti lety se vydral její originální exemplář za tři miliony jedno sto tisíc korun. Její novodobé vydání v luxusním provedení se dnes nabízí i za padesát tisíc. Jiná kniha, která se věnuje fenoménu sklárny Lötz z Klášterského Mlýna (asi nejslavnější šumavské sklárny, která v období secese dosáhla i světové proslulosti), soustředila její sklářské stříhy z let 1900–1914 a čítá devět set stran. A další obří kniha nazvaná prostě *Šumava* nabízí čtenářům osm set stran čtení a předpokládá, že mají dostatečně silné ruce. Váží totiž pět kilogramů.

O Šumavě psal Karel Čapek. Když navštívil v roce 1925 Volary, psal o zdejších obyvatelích jako o šumavských Čiňanech, protože z jejich nářečí nerozuměl ani slovo. Eliška Krásnohorská ve sbírce *Ze Šumavy* veršuje v básni *Prales*: „Zašuměla nad mou hlavou / velepišeň pralesa; / o věčnostech se Šumavou /

rokovala nebesa.“ Černé jezero inspirovalo Jana Nerudu k napsání *Romance o Černém jezeře*: „Tak tichá voda, hluboká a k smrti smutná! / Les kolem tichý, temný jako myrta rmutná, / břeh zadřímly a po něm mech jen roste hnědý, / a je-li v mechu květ, je jako z vosku bledý.“ A Karel Klostermann si udělal ze šumavských témat celoživotní spisovatelskou živnost.

Internet nabízí doslova impozantní čísla. Zadáte-li do prohlížeče heslo Šumava, máte téměř osm a půl milionu možností, co si o onom pohoří přečíst. Stačí si vybrat. Na literárním festivalu věnovaném knihám se šumavskou tematikou soutěží každoročně o přízeň poroty a čtenářů zhruba čtyři desítky knih vydaných v předchozím roce. Od knihkupců, kteří tu knihy nabízejí, jsem slyšel, že u čtenářů se těší největšímu zájmu díla, ve kterých figurují tři klíčová slova: sex, Hitler a Šumava. Přidám ještě jednu statistiku: podle některých údajů přijede v některých letech na Šumavu zhruba dva a půl milionu turistů. Debatuje se, zda by bylo možné vstup do národního parku nějakým způsobem zpoplatnit, a správa parku se snaží aspoň částečně přeměrovat zájem turistů z nejvíce exponovaných lokalit do území, která s parkem sousedí a nejsou tolik zatížena zájmem návštěvníků.

Troufám si tvrdit, že v České republice nenajdeme druhý takový region, který by se v nejrůznějších podobách těšil takovému zájmu veřejnosti jako Šumava. Pro mnohé (včetně autora tohoto textu) se stala doslova celoživotní náplní, koníčkem, chcete-li drogou. Proč právě Šumava? Vždyť podíváme-li se na ni s trochou cynismu, zjistíme, že při jejím studiu dojdeme dříve nebo později jen k několika málo hlavním kategoriím: dřevo v nejrůznějších podobách, někdejší sklářská tradice, zlato a život šumavských Němců. A pak samozřejmě příroda jako taková: lesy, kopce, řeky a jezera, slatě a podobně. Záměrně trochu provokuji, protože se mi zdá, že tohle (byť poněkud zjednodušené) portfolio šumavských zajímavostí není přímo úměrné zájmu a nadšení, které fenomén Šumavy způsobuje.

Alespoň částečnou odpověď na to, kde hledat důvody šumavského opojení, jsem našel před lety. Při prezentaci mých dvou knih o Šumavě na besedách

Vrchol Ostrého

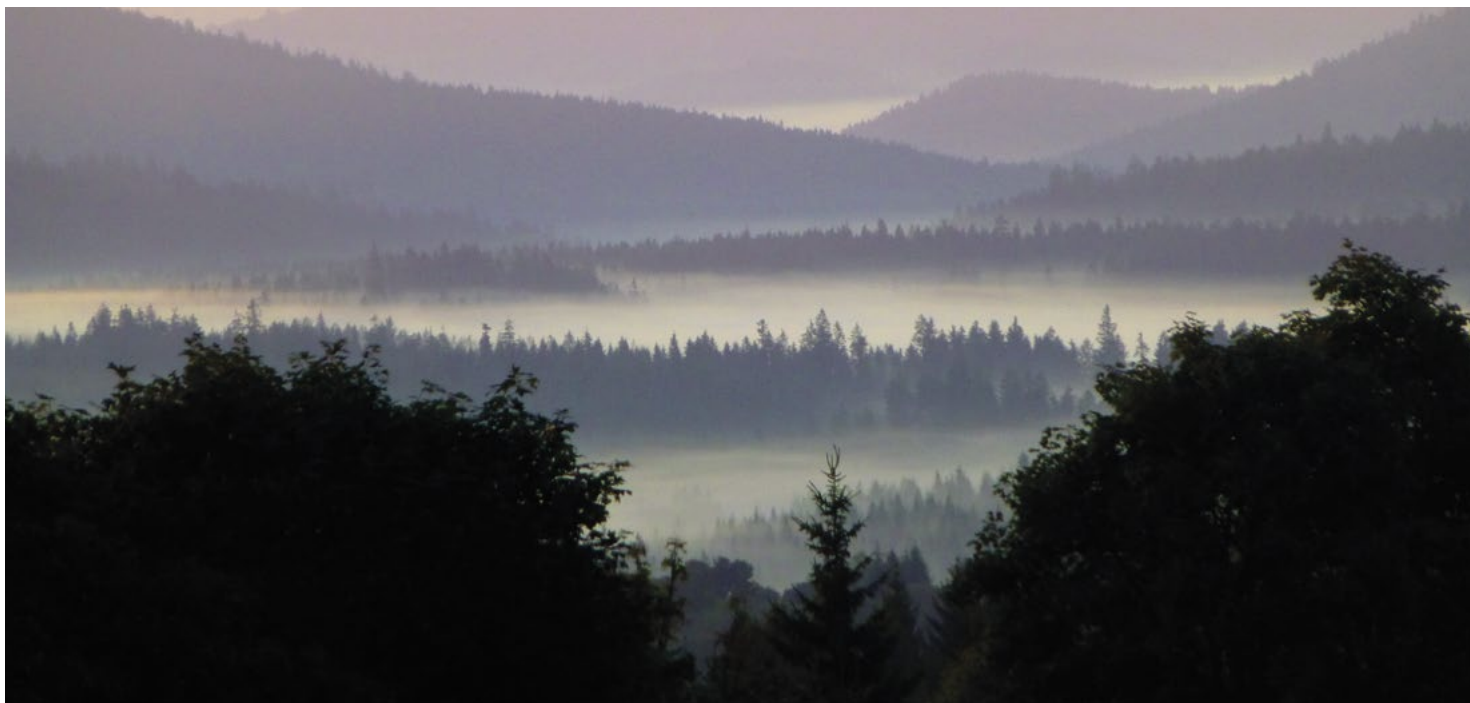

Kašperk – nejmýše položený hrad
v Čechách

v Pražském Sušičanu a v řadě měst a obcí jsem pravidelně dostával zdánlivě jednoduchou otázku: „Které místo na Šumavě máte nejraději?“ Přestože to-
muto pohoří věnuji každou volnou chvíli, courám po něm nějakých víc než
pět desítek let, když jsem poprvé dostal tenhle až triviální dotaz, zjistil jsem,
že na něj neumím odpovědět. Nebyl jsem schopen uvést to jediné konkrétní
místo, které by pro mě bylo ze všech nej nej nej. A tak se tazatel musel spo-
kjit s odpovědí, kterou jsem ze sebe vysoukal, že takhle se to říct nedá, že
těch míst je víc. A protože stejný dotaz se dal očekávat i v budoucnu, udělal
jsem si domácí úkol, jak to s těmi oblíbenými místy vlastně mám.

Před očima mi začaly defilovat desítky míst, která jsem na Šumavě navští-
vil, která mě zaujala a ke kterým jsem si vytvořil nějaký vztah. Byla to paleta
velmi pestrá. Některé výpravy v mládí byly doslova adrenalinové. S kama-
rády jsme tajně pronikly do vojenského výcvikového prostoru Dobrá Voda
a objevovaly krásy Křemelné včetně posledního betonového úseku Vchynicko-
tětovského plavebního kanálu. Srdce nám bušilo, když jsme postupovaly do
temného nitra štol po těžbě zlata u Kašperských Hor. Další místa byla naopak
malebná a přinášela do našich myslí klid a harmonii. Takový jarní výlet na
Vintířovu skálu (oficiálně Březník) nad Dobrou Vodou spojený s návštěvou luk
posetých modrými kosatci a zakončený douškem vody ze studánky u kostela
sv. Vintíře pozitivně naplnil člověka na dlouhou dobu. Po pádu železné opony
se rejstřík možností poznávání Šumavy ještě rozšířil. Konečně jsme si mohli
dát pivo na Ostrém, sedět přitom na hraničním patníku s jednou nohou u nás
doma a s druhou v do té doby nepřístupném Bavorsku. Úžasné. České Žleby,
Bučina nebo Kepelské Zhůří a další místa, která jsem do té doby znal pouze
z prvorepublikových pohlednic, najednou dostaly zcela konkrétní podobu a vy-
povídaly o česko-německém soužití a neúprosnosti dějinného vývoje.

K lepšímu poznání a sepětí se Šumavou přispěla i ohromující informač-
ní exploze z posledních desetiletí. Nepřeborně témat přináší například ča-
sopis *Vítaný host* nebo televizní pořad *Toulavá kamera*, projekt Jihočeské
vědecké knihovny Kohoutí kříž a samozřejmě internet. Vznikly nové expozi-
ce, jako například Pavilon skla v Klatovech, který představuje na stovkách

výrobní produkci sklárny Lötzt. Původní tvář zaniklých obcí přibližuje přímo v místech, kde stály na historických snímcích projekt Historické album Šumavy. Byly obnoveny některé hřbitovy. A ve výčtu bychom mohli ještě pokračovat.

Ranní atmosféra na Bučině

Tenhle namátkový výčet předkládám proto, že jsem došel k poznání, že nejhezčím a nejzajímavějším, nejromantičtější a nejtajemnějším místem na Šumavě je vlastně Šumava celá, jedinečná. Návštěvy jednotlivých míst se dají střídat podle nálady: dnes chci být sám a přemýšlet, ideálně s podkresem šumění Vydry. Jindy si chci užít trochu fyzické aktivity, a tak vyrazím pěšky nebo na kole z Prášil na Poledník nebo Falkenstein a při rozsáhlosti Šumavy (od údolí Chodské Úhlavy po Vyšebrodský průsmyk to je 190 kilometrů, v nejširším místě měří pás pohoří asi 45 kilometrů) se podobných kombinací nabízí bezpočet. A to ještě nepočítám varianty, které nabízejí roční období a počasí. Nejméně zajímavá mi přijde Šumava v létě, kdy je takzvaně azuro.

Slunce pálí, potoky a řeky jsou napůl vyschlé, na lesních cestách se práší od nohou, barva lesů dostává jeden odstín uniformě zelené barvy. Zvířata, ptáci, hmyz jsou někde zalezlí, stejně jako fotografové Šumavy, kterým se zdá tento způsob léta poněkud nešťastným, stejně jako ve Vančurově *Rozmarném létu*. Jejich záběry by byly fádní, nezajímavé. Zato když Šumavu zahálí mlhy, napadne čerstvý prašan a slunce se sotva prodírá zamračenou oblohou, fotografové ožijí, vstávají uprostřed noci a vydávají se často na strastiplnou pouť, aby s prvními paprsky světla zachytili nádheru probouzejícího se dne.

Pro mě má největší kouzlo Šumava časného jara. Rozličné stromy nabízejí oku různé tóny zeleně. U potoků svítí zářivými barvami petrklíče, blatouchy, sasanky, měkčí barvy nabízejí podléšky. Paleta jarních barev je nepřeborná. Mimochodem popisu barev si užíval i Karel Klostermann. Autor jedné studie spočítal, že nejvíce různých barev na jedné straně Klostermannova textu, konkrétně třináct, se nachází v románu *V ráji šumavském*. A asi nepřekvapí, že k líčení těžkého, až pochmurného života na Šumavě a její přírody používal nejčastěji barvu černou: „černé, smutné klečiny“, „černých melancholických lesích“, „černé tůně“, „černý šátek“, „černého chleba“. Celkem použil ve svých

Chalupská slať s ostrůvky

povídkách a románech na dvě desítky barev. S Klostermannem si rozumím, i pokud jde o počasí. Ani on neopěvuje Šumavu rozpálenou a prozářenou sluncem, ale libuje si v popisu kdejaké sloty ve všech ročních obdobích. Pro mě nastane klostermannovské počasí tehdy, kdy kopce a lesy zalije mlžný opar a drobně mrholí. Sychravost se dere pod bundu, vlasy vlhnou, mokré listy se lesknou a borůvčí se chvěje pod nárazy drobných kapiček. V tomhle počasí nejraději putuji Šumavou, pouštím do plic vlhký voňavý vzduch a pozoruji, jak se ze šerosvitu okolní přírody vynořují obrysy stromů, kamenů, křížků na kamenných podstavcích i chalup.

Dalším argumentem, proč Šumava vydrží svým obdivovatelům na celý život, je její proměna v čase. Při vysokém počtu míst, která se dají na Šumavě navštívit, je nereálné, abyste všechna obráželi opakovaně během krátké doby. Někam zavítám každý rok, jsou ale místa, která si na moji návštěvu musejí počkat pět, deset, někdy i víc let. Za tu dobu pozmění svoji tvář a moje paměť si už taky nevybavuje všechny detaily z minulé návštěvy, a tak se staré místo přede mnou objeví v novém kabátě. Pro to vše je vnímání Šumavy neopakovatelné a svým způsobem vždy jedinečné. Ano, z geologického hlediska je tady Šumava hodně dlouho. Ale prochází nejrůznějšími proměnami, které jsou někdy rychlejší, jindy poměřovány lidským životem jsou jen těžko postřehnutelné. A proto se Šumava nikdy neokouká.

Hořec panonský

NA OKRAJ

Pro zvědavé čtenáře uvádím mých pět častých šumavských cílů:

1. Hřebenovka ze Svarohu na Ostrý,
2. Křemelná u Frauenthalu,
3. Vchynicko-tetovský kanál včetně nedaleké Hauswaldské kaple,
4. Prášily a okolí včetně Prášilského jezera, Poledníku a Gsengetu,
5. Bučina a Knížecí Pláně jako cyklovýlet.

Otava u Annína

Jak jsem potkal (ale nechytíl) ryby

Zřejmě nejčastější přívlastek, který dáváme Otavě, zní zlatonosná. Ale Otava to byly a jsou také ryby.

Muškaření na Otavě

Naše šumavské toulání začneme trochu volněji. Nebudeme se totiž věnovat jedinému zcela konkrétnímu místu, ale projdeme se kolem jedné z dominant střední Šumavy i Pošumaví – Otavy. A v ruce budeme držet rybářský prut. Snad každý malý kluk, který vyrůstal v Sušici, se tak či onak potkal s Otavou. Já tedy docela intenzivně. V zimě jsme hráli hokej na zamrzlé řece nad jezem v samém středu města, zatímco v létě jsme se vrhali do zpěněné vodní masy pod ním. Největším dobrodružstvím bývalo, když se přinesla klika od propusti, kterou kdysi proplouvaly vory. Sklopili jsme železnou zábranu, pozorovali valící se proud a ti odvážnější jej zkusili kraulem překonat. Propust tehdy disponovala ještě fungujícím semaforem, který jsme nastavili na „volno“, kdyby snad někdo chtěl využít otevřené propusti a proplout jí. Čekali jsme sice marně, ale bavili se náramně.

Právě tady jsem se poprvé přiblížil k otavským rybám, především ke králi zdejších vod, pstruhu obecnému s nezaměnitelnými ohnivě červenými puntíky na bocích, kterému jsme pro jeho každoroční cesty i do těch

nejmenších potůčků za vytřením přezdívali potočák. Ve vypůjčených potápěčských brýlích se ve vodě dala pozorovat i druhá původní šumavská ryba – lipan podhorní. Stříbřité rybě dominuje majestátní hřbetní ploutev zvaná prapor, hrající načervenalými až skořicovými tóny barev, která je skutečnou potěchou pro oko. A spatřit se daly i další dvě přespolní uměle vysazené ryby, pstruh duhový a siven americký, které k nám přicestovaly až zpoza oceánu. O svůj první „úlovek“ jsem se ale já sám nezasloužil. V Sušici se už od 19. století zabývali umělým odchovem ryb. Budova Zemské líhně pro chov pstruhů a lososů je toho dodnes důkazem. Sušičtí rybáři se o zrod nových rybích populací starají dodnes, ale za mého dětství měli práci přece jen ulehčenou. Abyste ryby vytřeli a získané jikry oplodnili mlíčím, musíte dospělé matky a samce nejprve chytit, a to není jen tak. Dnes se loví většinou v menších potocích elektrickými agregáty. Výboj rybu na okamžik omráčí, aby vzápětí skončila v podběráku a pak mohla splnit svoji mateřskou, respektive otcovskou roli. Lapadlo u elektrárenského jezu tuhle práci značně usnadňovalo. Část vody z horní části jezu se odkláněla do zakryté dřevěné konstrukce, kterou se valila celou noc pod jez. Celý vtip spočíval v tom, že uvnitř konstrukce byly dvojité železné mřížky s otvorem uprostřed, jakési vrše, nasměrované proti proudu valící se vody. Ryba, toužící se probojovat proti proudu, aby se dostala do mělkých vod, kde by mohla naklást jikry, případně je obdařit mlíčím, napřela celou svoji sílu, aby vystřelila proti vodní mase. Otvorem se dostala za mříže, ale dravý proud ji srazil pod ně, a ocitla se tak ve vězení. Nemohla ani dopředu, ani zpět. Ráno přišli rybáři, otevřeli poklopy lapadla, vybrali uvízlé ryby a přemístili je do velké bedny připevněné v řece. Metoda to byla k rybám šetrná – až na jediný moment. Občas se stalo, že se proti mřížím vrhly menší ryby, jejichž hlavy úzkými spárami prošly, ryba se zachytila za skřepele, uvízla a vzápětí se udusila. Naštěstí k těmto případům docházelo jen ojediněle.

A právě takhle chycená ryba byla moje první. Ráno v den odpoledního vyučování jsem se coural kolem řeky a celý vykulený pozoroval výlov ryb z lapadla. Rybář vyprostil i jednoho pstroužka uvízlého mezi mřížemi, podal mi ho s tím, že mu nic není. Odnel jsem kořist na zahrádku školy, kde jsme tehdy

bydleli, rozdělal ohýnek, rybu neobratně vykuchal a opekl. Spíš polosyrovou než upečenou, bez soli jsem ji snědl. Co vám mám povídat, v této úpravě ani moc nechutnala, ale byla to moje první ryba, vlastně první úlovek.

Možná ještě pamatujete na doby, kdy se Sušice vyznačovala dvěma lákadly pro turisty, ale i pro místní: dorty v cukrárně hotelu Fialka a pstruhy pod lávkou u náměstí. Těch ryb tu plavaly snad stovky. Když jste chtěli spatřit obrovské lipany, museli jste popojít o něco výš – měli stanoviště kousek pod silničním mostem, ano, tam, kde ústí odpadní kanál z tehdejší nemocnice. Proč se jim dařilo právě tam, raději zkoumat nebudeme, ale pravdou je, že zmizel kanál a vytratili se i lipani. Ale za největším pstruhem, který byl v Sušici ke spatření, se muselo k jinému mostu, k tomu u armáďáku. Pstruh se dal několik let pozorovat pod mostem uprostřed řeky. Dodnes si vybavím jeho volné majestátní pohyby, které jej v proudu držely kousek nad dnem vždy na stejném místě. Říkalo se mu Pepík a zkušení rybáři odhadovali jeho váhu až na osm kilogramů. Kousky rohlíků, kterými vzali rádi zavděk jeho menší kolegové, pohrdal a vyprávělo se, že si nejraději pochutnává na smažených játrech, kterými mu prý podstrojovali právě zdejší vojáci. Ale aby-chom je nepřechválili, právě oni byli tehdy považováni za jeden z důvodů, proč Pepík najednou z rezervace, kde se nesmělo rybařit, zmizel.

Kapitální otavští siveni

Pstruzi a lipani ale mizeli z Otavy i jinak. Například v roce 1969 proplácho Solo Otavu hned dvakrát smrtícími chemickými koktejly. Nejprve z továrny unikl amoniak, aby nedlouho nato dodělal dílo zkázy fenol, který se používal v závodě Sola v Dlouhé Vsi při výrobě záchodových prkének z lisovaného dřeva. Podle pamětníků byla právě tahle otrava tím nejhorším, co Otavu v novodobé historii postihlo. Pamatuji se, jak jsem jako jedenáctiletý klučina šel podél břehů řeky a nemohl uvěřit svým očím. Po obou březích se táhl koberec uhynulých ryb. Byly jich tisíce. Malé, velké, pstruzi, lipani leželi vyrovnáni na trávě, na kterou je uložila voda jako na nějaký přírodní katafalk, a připomínali trofeje nějakého šíleného lovu, který neměl konce. V očích jsem měl slzy a můj úžas nebral konce stejně jako nekonečná řada rybích těl, které zvolna ztrácely svůj lesk a svoji krásu. O čtyři roky později

se situace opakovala, jen s tím rozdílem, že jí řece přichystala sama příroda. V květnu na šumavských kopcích roztálo najednou velké množství sněhu a voda z něj přinesla do šumavských toků kyselá voda ze slatí. Podle odborníků ve Vydře nepřežila rybička, horní Otava přišla asi o dvě třetiny rybí populace, okolo Sušice jí kyselá voda zlikvidovala třetinu. Pamětníci tvrdí, že po těchto fackách se Otava už nikdy nevrátila k takovému množství ryb jako před tím.

Mezitím se ze mě stal opravdový rybář, ten s těmi patřičnými papíry. Chodil jsem s prutem vysedávat na divišovský rybník, a když mi zabrala nějaká ryba, vzpomněl jsem si na průpovídku z rybářské příručky pro mládež: „Máš-li, kapře, správnou dýlku, zaseknu tě pod prdýlku!“ Když ryby nebraly, dalo se pohovořit třeba s režisérem Ivanem Rochem, který u rybníka na sluníčku trávil dlouhé a dlouhé dny a evidentně mu nic nechybělo. Trochu ráčkoval, a tak když čihadlo, zvané policajt, poskočilo na silonu, a tím hlásilo, že o mé těsto má zájem nějaká ryba, neslo se nad vodou jeho radostné zvolání: „Berrre!“ Občas nějaký ten kapr měl správnou dýlku, ale já jsem raději chodil rybařit na Otavu, protože na řece představovalo rybaření přece jen větší napětí a zábavu.

Nechci unavovat detaily, ale pro pořádek musím připomenout, že na Otavě kolem Sušice se dá lovit třemi způsoby. Především na jaře, kdy je voda prudší a ne úplně průzračná, chytá se takzvaně na plech. To znamená na třpytku nebo podobnou návnadu, která má svým pohybem vyprovokovat pstruha k útoku. Dnes se používají moderní návnady dokonale podobné malým rybičkám nebo gumové návnady, které věrohodně napodobují trhavý pohyb rybek. Způsob lovu je ve všech těchto případech stejný: máchnete prutem, hodíte návnadu do řeky a navijákem přitahujete. Když máte štěstí, ryba se na ni pověsí. Další možností je lovit ryby na mokrou mušku. Nástraha - například umělá nymfa - se muškařským prutem nahodí do vody a potahováním za šňůru se imituje pohyb hmyzu pod vodou. Výhodou této techniky je, že se falešná pochoutka dostane k větším rybám, které se často zdržují u dna. Když máte štěstí, ryba se na ni pověsí.

Čtenář jistě cítí, že k oběma těmto způsobům lovu cítím jakousi skepsi. Samozřejmě, protože dávám přednost lovu na suchou mušku. Zásadní rozdíl proti dvěma předchozím rybolovným technikám je to, že umělá muška plave na hladině. Ryba si pro ni musí dojít – tedy vlastně doplavat –, rybář záběr vidí a v pravý čas musí zaseknout. Ani ne moc brzo, ani ne moc pozdě, a ten okamžik se stává skutečnou chvílí pravdy. Není záběr jako záběr. Mladší ryby – plné energie – se často vrhají po mušce až akrobatickým stylem. Starší a větší ryba už něco ví o poměru příjem a výdej energie. Nechce na malé sousto vydat víc energie, než z něj získá, a tak mušku sbírá rozvážněji a také opatrněji. A mistrem jemného sbírání mušek je lipan. Mušku sebere tak opatrně, že udělá na hladině jen malé, nenápadné kolečko, které musí rybářovo bystré oko odhalit.

Největší rybou, kterou jsem u Otavy za dlouhé roky viděl, byl pstruh obecný, onen potočák. Byli jsme se projít na jednom z našich oblíbených míst na annínské pláži. Skály se tady doslova tlačí na řeku, ta se musí prodrat úzkou soutěskou, aby se vzápětí zklidnila a rozlila doširoka. Právě tady je hloubka, že se dá plavat, a drží se tu ryby. Vycházíme z lesa na břeh a já zpozoruji chlapíka v rybářském skloněného nad břehem, jak něco kutí. Najednou vidím známý obrázek, vzduchem se mihne ocasní ploutev, to by nebylo nic divného, ale ploutev, kterou jsem zahlédl, vypadá, jako by patřila vánočnímu kaprovi, nějakému šumavskému Mobymu Dickovi a ne otavskému pstruhovi. Zcela fascinován, blížím se ke kolegovi a přes jeho záda vidím pstruha z kategorie snů. Na toho by byla krátká i rybářská latina. Majestátní ryba dobojovala svůj poslední boj. Má tmavou barvu, spodní čelist vytváří onen „hák“ obvyklý u velkých pstruhů. Když mě chlap spatří, zdá se mi trochu nervózní, ale já bych z takového úlovku taky byl. Balí si fídlátka a já ho prosím, aby monstrózní rybu změřil. Verdikt je úžasný: 56 centimetrů! „Na co jste ji chytil,“ ptám se. „No, nechal jsem to splavávat,“ odpovídá. Není to moc logické, ale budiž. Chlapík mizí a já se vzpamatovávám z šoku, jakého obra jsem viděl. Znovu si vybavuji obrázek ryby ležící na břehu. Ale najednou se mi v hlavě vynořuje ještě další motiv. Vzpomínám si, že kousek od rybáře ležel rybářský prut. A dochází mi, že neměl naviják na konci, jako má

puškařský prut, ale uprostřed rukojeti, což ukazuje na prut vláčecí, tedy na lov třpytkou nebo něčím podobným. To je ovšem v těchto místech zakázáno. Pstruží král šumavských vod byl tedy sprostě upytlačen. Léta překonával různá nebezpečí, vyhýbal se nástrahám, aby jeho život skončil rukou bezcharakterního, zákeřného lumpa.

Šumavské bystřiny
spěchají do vnitrozemí

Autor s úlovkem

Jak jsem psal, rybařit vláčením – tedy na třpytku nebo něco podobného – moc nemusím. Ale zjara, když volání řeky je už silné a na suchou mušku se ještě chytat nedá, překonám svoji muškařskou hrdost a vydám se k řece s vláčecím prutem. Stojím ve vodě a házím „gumu“ (twister) před sebe. Nic se neděje, ale jsem u vody, a to je fajn. Najednou zůstanu viset. To znamená, že návnada uvízla za kamenem, zachytila se za vodní rostliny nebo potopený kus dřeva. Inu, je třeba ji vyprostit. Snažíte se ji tahat prutem do všech stran, abyste našli pravý úhel, kdy sevření povolí. Doleva – nic. Doprava – nic. Nahoru – nic. Návnada drží pevně. Nezbyvá než se k ní vydat, a protože se nalézá v hlubší vodě, doufat, že se jí podaří uvolnit po paměti botou. Udělám dva kroky, sleduji, kam vede vlasec. Najednou se návnada uvolní, ale ne sama od sebe – vězí v obrovském pstruhovi, který se konečně rozhoupal k pohybu. Vyvalí se na hladině a já v něm poznávám duháka. Do Otavy se totiž občas vysazují velké ryby – generačky –, které v líhních sloužily k vytírání nových rybích generací. Když se jejich čas naplní, jdou do řeky, „aby si rybáři užili pořádné ryby“, měří totiž hodně přes půl metru, až třeba kolem 80 centimetrů. A jedna taková mně visela na prutu. Bohužel asi jen půl minuty. Má snaha osvobodit návnadu přinesla ovoce právě teď. Guma vylétla z rybí tlamy, prut se narovnal a po pstruhovi zbyla jen vlnka na hladině. Byl nenávratně pryč.

Otavské ryby to nemají jednoduché. Musejí čelit nebezpečím, která tu dřív nebyla nebo jichž nebylo tolik. Kdo viděl před pár desítkami let na Otavě kormorána? Nikdo, nebyli tu. Sem tam nějaká volavka nebo ledňáček, ale kormorán? Dnes sem přilétají skoro pravidelně, když zamrznou rybníky a jim se ztíží přístup k potravě. Další nové nebezpečí představují norek nebo rybožravá kachna morčák. Jednou v létě jsme s manželkou vyrazili k dlouhoveskému jezu. Najednou se přihnala mračna a vypadalo to na pořádnou bouřku. Ostatní lidé sbalili saky paky a odporoučeli se domů. Zůstali jsme u jezu sami a rozhodli se, že deštík, který se spustil, přečkáme pod stromem. Pozorujeme hladinu, na které se rozprskávají padající kapky, když nás upoutá drobný pohyb u protějšího břehu. Je tu podemletý, a právě z té dutiny vyplavala vydra. Zjistila, že je čistý vzduch, vylezla na břeh a odhopkala nad jez shánět něco na zub.

O nějaký rok později jsem se do těchto míst vypravil rybařit. Bylo to koncem léta a voda přes jez tekla jen úzkou průrvou uprostřed. Spustil jsem se na starý dřevěný rošt na spodní části jezu, ze kterého jsem chtěl nahazovat. V tu chvíli jsem si všiml drobného pohybu. V jednom místě bylo dřevo poškozené a udělala se tu jakási kapsa o velikosti pekáče. Bylo v ní pár centimetrů vody a – krásný velký siven bratru přes čtyřicet centimetrů. Vypadalo to, že chtěl skokem jez zdolat, ale proud vody jej srazil a spláchnul do oné kapsy, která se mu stala pastí. Do vody byl tak tak ponořený, ale protože tím prostorem protékal čůrek vody, mohl dýchat. Bylo však vidět, že toho má dost, bůhví jak dlouho to vězení obýval. Probudil se ve mně lovecký instinkt – mám sivena a pořádného! Pak jsem se na něj podíval ještě jednou, jak se snaží beznadějně bojovat o svůj život. Vzpomněl jsem si na vydru, která po něm pase, a na ty snad stovky rybářů, kterým se mu dařilo unikat, a přišlo mi nespravedlivé, že by jeho život měl skončit takto nedůstojně, bez možnosti vybojovat si svobodu. Vložil jsem podběrák na kraj kapsy. Siven nemohl vědět, co se chystá, ale zaregistroval pohyb a viděl v něm snad poslední možnost záchrany. Pohnul se o pár centimetrů vpřed, jen co mu prostor dovoľoval, vstříc podběráku. Využil jsem jeho pohybu, podebral jej do sítky a vzápětí vypustil do hloubky pod jez. Pomalu odplouval, a než zmizel, lehounce mi zamával na znamení díky ploutví. Nebo se mi to zdálo?

Myslím, že hodně lidí považuje ryby za hloupá stvoření. Ano, když se podívám na vánoční kádě s kapry, kde se tlačí ryba na rybu, nešťastně poulí oči a lapají po kyslíku, tak uznávám, že nevypadají nejchytřeji. Ale dostat se do podobné situace, kdo by nevypadal blbě? Když je ale ryba ve svém prostředí, tak to má v hlavě docela srovnané. Rád chytám ryby nad jezem. Voda je tam hlubší, klidnější, ryby se tam drží. Ale mají nás přečtené. Zkušený pstruh pochopí, že když plave muška nad jezem a najednou z ničeho nic zmizí, že je to divné. Pro nás ne, to ji přece rybář stáhne před tím, než by splula za pře-pad jezu, kde samozřejmě žádné ryby nejsou. Ale pstruh se učí. Často nechá svoji kořist splavat deset dvacet centimetrů za hranu jezu, protože ví, že až sem by ji většina rybářů nepustila. Teprve tady na ni zaútočí a rychle se

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Nenápadná Šumava.
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.